

DİNDE FAKİH OLMAK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî-külli hîn... Hamden kesîran tayyiben mübâken fîh... Kemâ yenbağî licelâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtu ve's-selâmü âlâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Muhammedini'l-mustafe'lmahmûdi'l-muhtârî'l-emîn... Ve âlihi ve sahibihî ve men tebiahû bihsânin ilâ yevmid-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا عَسَلَهُ وَهَلْ تَدْرُونَ مَا
عَسَلَهُ يَفْتَحُ لَهُ عَمَلًا صَالِحًا بَيْنَ يَدَيْ مَوْتِهِ حَتَّى
يَرْضَى عَنْهُ جِيرَانَهُ

(حم. والبخاري. ط. ك. عن عمرو بن الحمق)

RE. 2717 (İzâ erâda'llâhu bi-'abdin hayren, asselehû; ve hel tedrûne mâ asselehû, yeftehu

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

lehû amelen sàlihan beyne yedey mevtihî, hattâ yurdiye anhu cîrânehû.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, ihsanı, ikramı, dünya ve ahirette üzerinize olsun...

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerinden mûtadımız üzere, büyüklerimizin emri üzere, okumaya geldik.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamadan, izahına geçmeden önce başta Peygamber SAS Efendimiz'in ruh-i pâkine

hediye olsun diye ve onun mübarek âlinin, pak ashabının ve ona hüsn ü ittibâ etmiş olan evliyaullahın sâdât ve meşâyih-i turuku aliyyemizin, salihlerin, velilerin, mücahidlerin, alimlerin, fazılların, kâmillerin ve sair mü'minîn-i mü'minât ve müslimîn-i müslimâtın;

Bu beldeleri Allah yolunda cihad ederek, canlarını mallarını ortaya koyarak fethetmiş olan Fatih Sultan Mehmed Han'ın ve ondan önceki ve sonraki mücahidlerin, şehidlerin, gazilerin, fatihlerin ruhlarına;

Cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ve bilhassa şu içinde ibadet ettiğimiz caminin evvela binasını yapan İskender Paşa'nın, sonra bu camiyi tekrar tekrar ele alarak tamir, tecdit ve tevsî ederek hizmetinin devamını sağlayanların ve bu caminin içinden gelip geçmiş olan alimlerin, fazılların, imamların, hatiplerin, müezzinlerin,

vâizlerin, cemaatlerin, çevresinde metfun bulunan mevtânın ruhlarına;

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün geçmişlerinin ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, makamları âlâ, dereceleri yüksek olsun diye;

Biz yaşayan müminler de Rabbimizin rızasına uygun yaşayalım, huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak, yüzleri ak alınları açık olarak varalım, rahmetine erelim diye bir *Fâtiha* üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyup öyle başlayalım, buyurun!

.....

a. Allah'ın Bir Kulu Ballandırması

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabımızın 27. sayfasının 7. hadîs-i şerîfi ve devamı olacak. Metnini az önce okumuş olduğumuz bu hadîs-i şerîfi Ahmed ibn-i Hanbel *Müsned*'inde almış, Taberânî ve Hâkim kitaplarına kaydetmiş.

Peygamberimiz, başımızın tâcı Muhammed-i Mustafâ (*aleyhi efdalü's-salevâti, ekmelü't-tahiyyâti ve't-teslîmât*) Efendimiz buyuruyor ki:¹

¹ Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.178, no:2026; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.121, no:2202; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.360, no:2310; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.175, no:481; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.II, s.333, no:828; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.433, no:6327; Amr ibn-i Hamik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.101, no:30796; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.265, no:1263.

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا عَسَلَهُ وَهَلْ تَدْرُونَ مَا
عَسَلَهُ يَفْتَحُ لَهُ عَمَلًا صَالِحًا بَيْنَ يَدَيْ مَوْتِهِ حَتَّى
يَرْضَى عَنْهُ جِيرَانَهُ

(حم. والبخار ط. ك. عن عمرو بن الحمق)

RE. 2717 (*İzâ erâda'llâhu bi-'abdin hayren, asselehû; ve hel tedrûne mâ asselehû, yeftehu lehû amelen sâlihan beyne yedey mevtihî, hattâ yurdiye anhu cîrânehû.*)

(*İzâ erâda'llâhu bi-abdin hayren*) “Allah bir kulun hayrını istedi mi, (*asselehû*) onu ballandırır.”

Asel, Arapça’da bal demek; *assele* de, “Bal gibi onu tatlı yapar.” demektir. Yani halkın arasında halini, nâmını, senâsını hoş eder, tatlandırır.

Peygamber SAS Efendimiz yine kendisi sormuş ki:

(*Ve hel tedrûne mâ asselehû?*) “Bu *asselehû* sözünü niçin kullandım, bunun mânâsı nedir, ne olduğunu idrak ediyordunuz, düşünüyor musunuz?” diye mübarek Efendimiz kendisi sormuş.

Cevabı da yine kendisi veriyor ama, soru sormasının sebebi, cevabı onlar versin diye değil, dikkatleri çekilsin veyahut konu üzerinde düşünsünler diye. Bakalım kendileri cevabı bulabilecekler mi diye... Ama her halükârda soru sormak dikkati arttırır, insanın gözlerini açtırır ve meseleyi daha yakından takip etmesini

sağlar. Efendimiz'in mübarek metodlarından birisidir. İnsanların dikkatle, zevkle, şevkle dinlemeleri için kendisinin çok güzel, ibret alacağımız konuşma, anlatma metodları var.

Bir kere bir şeyi muhakkak herkesin anlayabileceği tarzda anlatmayı çok güzel yapardı. Benzetmelerle, herkesin anlayabileceği bir tarzla, akılda kalacak şekilde anlatmayı çok güzel yapardı. Bir de dikkati çekmek için bazı ifadeleri var; bunlardan birisi soru sormak. Soru sorduğu zaman dikkatler uyanıyor, uykular dağılıyor. Zaten Efendimiz'in karşısında herkes gözünü açmış, can kulağıyla dinlemekte ama dikkat biraz daha artıyor.

Bazen bir olay üzerine o olaydan ibret alacakları sırada bir konuşma yapar, öylece ibret alınır. Bazen yemin ederek, bazen kendi başı ve canı üzerine yemin ederek, (*ve'llezî nefsi bi-yedihî*) diye yeminle başlardı. Yemin de tabii, o yemin ediliyor, muhakkak o işin arkasında mühim bir şey var diye herkesin dikkatini çeken bir şekil.

Meselâ dikkat çekecek ve hatırdaki kalacak öğretim tarzlarından birisi de şudur. Ordu göndermiş, düşman üzerine gitmiş. Tabii Allah rızası için mücadeleye giden insanlar ya şehit olur ya da döner; gâzi, muzaffer, başarı kazanmış olarak, Allah'ın emrini yerine getirmiş olarak... Ama telefât olur muhakkak. Düşmandan da telefât olur, bu taraftan da zâyiât olur.

Ordu gitmiş, zâyiatsız ve büyük ganimetlerle dönmüş; esirler, mallar, ganimetler... Çok kısa bir zamanda şıp diye gitmişler, hemen

dönmüşler. Bunun üzerine sahâbe-i kirâm:

“—Ooo! Ne ganimet! Ne kolay bir ganimet! Hem telefât, can kaybı yok, hem de büyük ganimetlerle dönülmüş.” demişler.

Herkesin dikkati tabii malda mülkte, gelen ganimetlerde bir telefât olmamasında, işin maddî tarafını düşünmüşler. Tam bu sırada Efendimiz diyor ki:

“—Ben size bundan daha ganimetli bir şey söyleyeyim mi?”

Gel de şimdi pür dikkat dinleme, böyle bir soru sorulunca... Yani ganimetlerle ordu gelmiş, zaten insanlar malı ya buluyorlar ya bulamıyorlar. Hurmayla geçiniyorlar, bir hurma yutarsa o gün karnı doymuş sayıyor.

Efendimiz eve geliyor, “Var mı bir şey?” diye soruyor. Yarım tas süt varsa içiyor filan. Şimdiki gibi böyle Kars’tan bal gelecek, Malatya’dan kayısı gelecek, Çorum’dan un gelecek... Ticaret bu kadar canlı değil, köşe başlarında bakkallar böyle bu kadar bol değil. Mal bulunmuyor, yani parası olsa bile insan aradığını bulamaz. Bazen büyük kıtlıklar oluyor.

Tabii bu durumda insanlar sevinmişler hem mal var, hem ganimet var, hem telefât yok. Ama Efendimiz soruyor;

“—Bundan daha karlı bir şey size tavsiye edeyim mi?”

Şimdi ben size bunu söylemesem bir dahaki hafta söyleyeceğim desem meraktan çatlarsınız. Çünkü meraklanır insan böyle bir sorunun

karşısında hakikatten. Bu hadiseyi Hz. Ömer RA Efendimiz naklediyor. Efendimiz buyurmuş ki;

“—Bir insan sabah namazından sonra camiden ayrılmazsa; cemaatle namazı kıldı, Kur’an okuyarak, dinî bir ibadet ve sevaplı bir iş ile ilim öğrenerek, öğreterek, zikrederek, dualar ederek, Evrâd okuyarak zamanını böyle geçirirse...”

Tabii biliyorsunuz sabah namazından sonra kerâhet vakti geliyor. Güneşin doğma zamanında güneşe tapan insanlara benzememek için namaz kılmak dahi yasaklanmış. Vakt-i kerâhet, namaz kılınmıyor. Ümmet-i Muhammed’in Allah’ın varlığına, birliğine, yalnız ona ibadet etmeye ne kadar gayretli ve dikkatli olduğunu gösteren bir numune... O devirde güneş doğarken bazı insanlar ibadet ederlermiş, diye o vakitte namaz kılmak yasaklanmış.

“—Sabah namazını kılamadım, işte kaçırmışım, uyuyakalmışım şimdi kılsam olmaz mı?”

Olmaz. Şu kerâhet vakti bir çıksın bakalım. Onlara hiç benzeme! Ufacık bir benzeme durumu bile olmasın diye kerahat vakti var. Güneşin doğmasından sonra 30 - 40 dakika kadar, güneşin doğması anından o vakte kadar namaz dahi kılınmıyor. Tabii o arada Kur’an okunabilir, tesbih çekilebilir, ilim irfan ile meşgul olunabilir.

İşte o vakti; namazdan sonraki güneşin doğmasına kadar olan zaman, güneşin doğmasından kerâhet vaktinin çıkacağı vakte kadar bir zamana varıncaya aşağı yukarı 40 - 50 dakika

olabilir. “O vaktini böyle ibadetle, taatle geçirse bundan daha çok ganimete mazhar olur.” diyor, Peygamber Efendimiz.

Ordu gitmiş, ganimetlerle dönmüş, kısa zamanda çok kazanmış. Sabah namazından sonra böyle ibadetle başlarsa gününe, bundan daha fazla ganimet alır.

Âfâk ne demek?

Ufuklar, gözün görebildiği yerler, yerle göğün birleştiği çizgi, ufuk. Âfâkı dolaşıp yani gözün görebildiği kadar yerleri dolaşıp, ticaret yapıp, mal alıp mal satıp, uğraşıp didinip, gayret sarf edip rızık aramasından daha çok rızık kazanır.

“—E oturdu?”

Oturduğu halde sanki âfâkı dolaşıp da bir şeyler faaliyetler göstermiş gibi rızık bol olur buyuruyor Peygamber Efendimiz.

İşte Hz. İsmâil AS ki Arapların atası, Zem zem kuyusunu bulan. Mekke’de şu Peygamber Efendimiz’in sülalesinin gelişmesine sebep olan en kıymetli insanlar, en asil soy onların. Hani soyundan bazı kimseler esir olsa, fidye-i necâtlar çok fazla olur, çünkü değeri yüksek. Sıradan insanlar değil, çok soylu insanlar. İşte onların soyundan kaç tane esiri esaretten kurtarmış gibi sevap kazanır, ölürse imanla göçer diye filan çok müjdeler var.

Bu müjdeler muhtelif hadislere dağılmış ama sabah namazından sonra öyle ibadet etmek insana bu kadar ganimetten daha fazla ganimet sağlar diye Efendimiz bildiriyor.

Şimdi insan bu sevabı unutmaz, neden?

Karşısına ordu gelmiş, develeri, koyunları, sürüleri önlerine katmışlar, develer yüklü mallar gelmiş, zafer kazanılmış, ortada bir bolluk... Tabii o ganimetler dağıtılacak ve beşte biri beytü'l-mâle kalacak. O beytü'l-mâle kalan da fukaraya dağıtılacak filan. Ama sabahleyin yapılan o ibadet daha karlı diyor.

Demek ki Efendimiz'in öğretme metodu, öğretme tarzı çok güzel... Ve tabii bir hadîs-i şerîften bir tane ders çıkmaz ki çok dersler çıkar. Biz kârı sadece parada pulda, maddede sanırız ama sabah namazından sonra o ibadeti yapmak insana daha çok maddî kazanç da sağlıyor daha çok sevap da sağlıyor. Bak işin içinden bilmediğimiz şeyler çıkıyor. Hakikaten insan böyle hareket ettiği zaman o gün nereden geldiğini bilmediği lütuflara mazhar olur. Bunun tecrübesi görülmüştür. "Bi't-tecrübe sabit." derler ya, tecrübe edilerek denenmiştir, evet böyledir diye. Hakikaten öyledir, gerçekten öyledir.

Dünyanın bilmiyorum kaç tane camisinde vardır, çok az camide yapılır bu sünnet-i seniyyenin tatbiki... Biliyorsunuz bizim bu İskenderpaşa camimizde, burada sabah namazından sonra Yâsin, *Evrâd-ı Şerîfe* okunur, dualar edilir, vakit Peygamber Efendimiz'in istediği gibi değerlendirilerek o sevaplara nâil olunur.

Peygamber Efendimiz sormuş;

"—Biliyor musunuz bu ballandırmak ne demek?"

"—Allah bir kulunun hayrını istedi mi onu

ballandırır, bal gibi yapar, tatlandırır.”

Nasıl?

Sormuş soruyu, cevabı kendisi veriyor dikkat çekilsin diye:

(*Yeftehu lehû amelen sâlihan beyne yedey mevtihî.*) “Ona, ölümüne tekaddüm eden günlerde, âhir ömründe, ölümüne yakın zamanda, işin son zamanında, artık ömür sona eriyor o zamanda, (*yeftehu lehû amelen sâlihan*) o kul için Allah’ın hoşuna gidecek güzel ibadet ve işler yapmasının imkânını, yolunu açar.”

Kul âhir ömründe bakarsın melek gibi olmuş. Biz “melek gibi olmuş” diyoruz, Peygamber Efendimiz “onu ballandırır” diyor yani bal gibi olmuş, tatlı olmuş. Bakıyorsun parasını Allah yoluna sarf ediyor, hayır hasenât yapıyor, hali tavrı değişmiş, yumuşamış, güzelleşmiş. Neden?

Allah o kulunun hayrını murad etti mi, ömrünün sonuna doğru, yarışın bitme saatlerinde böyle hayırlı işler yapması için ona imkân lütfeder.

(*Hattâ yurdiye anhu cîrânehû*) “Sonunda onunla münasebeti olan komşuları, akrabası, yakınları, hepsi kendisinden hoşnut ve razı olurlar.” Güzel hareket etti, cömertlik yaptı, hayır, hasenât yaptı diye herkes sever, memnun olur. “Allah razı olsun!” der.

Tabii komşuların şهادeti çok önemli! “Komşularını razı eder” diyor. Etrafındaki komşuların insandan hoşnut ve razı olması fevkalade önemli bir şey.

Bizim bugün dikkat etmediğimiz, ama dinimizin çok büyük önem verdiği noktalardan birisi de nedir? Komşu hakkıdır. Komşunun insan üzerinde, öteki komşu üzerinde hakkı vardır.

“—Nereden çıktı bu hak? Babamın oğlu değil, ticarete ortağım değil, kendisiyle bir münasebetim yok, hemşerim değil, nereden çıktı?”

Komşuluktan çıktı. Bir arada olmaktan çıktı.

Bu komşuluk; arazileri yan yana olan iki bahçeli evde, iki tarla içindeki evde de olur; bir apartmanda çok daha kuvvetli, çok daha canlı bir tarzda olur. Komşunun komşu üzerinde hakkı vardır.

“—Gayrimüslim komşunun da hakkı var mıdır?”

Evet, gayrimüslim komşunun bile müslüman bir insan üzerinde hakkı, komşuluk hakkı vardır. Güzel komşuluk yapacak. Hem müslüman hem de komşuysa, ondan daha kuvvetli hakkı vardır.

Hem Müslüman, hem komşu, hem de akraba ise daha kuvvetli hakkı vardır.

Komşuluk hakkı önemlidir. Komşunun şهادeti, komşunun rızası, hoşnut olması, memnun olması önemlidir. Onun için komşunun cefâsına sabredek, komşuya yediğinden yedirecek, pişirdiğinden gönderecek, gönlünü hoş edecek, ziyaret edecek. İyi gününde kutlayacak, kötü gününde taziyede bulunacak, yardım elini uzatacak... Yani komşuluk hukukuna riayet edecek ve komşusunu razı edecek.

Komşuları razı olmazsa bir insanın âkıbeti

tehlikededir. Münasebette bulunan insanlar hoşnut ve razı olmazsa tehlikededir. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

مَا أَمَّنَ بِي مِنْ بَاتٍ شَبَعَانَ وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى
جَنْبِهِ وَهُوَ يَعْلَمُ بِهِ

(البزار طب. عن أنس)

RE. 369/2 (*Mâ amene bî, men bâte şeb'âne ve câruhû câiun ilâ cenbihî, ve hüve ya'lemü bihî*)

(*Mâ amene bî*) “Bana inanmış olmaz, bana inanmış değildir. Kim? (*Men bâte şeb'âne ve câruhû câiun ilâ cenbihî*) O kimse ki kendisi tok yatar ve komşusu açtır yan tarafında... (*Ve hüve ya'lemü bihî*) O da onun aç olduğunu bilmektedir.”

“Kendisi tok, komşuları aç; kendisi tok uyuyor ama komşuları muhtaç ve aç ve sıkıntıda, bu bizden değildir. İyi bir müslüman değildir.” Böyle buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki komşusunu kollayacak, komşusuna riayet edecek, komşusuna izzet ü ikram edecek, komşusuna yardım edecek, mali bakımdan destek olacak, her türlü gönül alıcı icraatı arz edecek, gösterecek.

Biz ne yapıyoruz, bu zamanın insanı ne yapıyor?

² Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.II, s.274, no:1329; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.356, no;7429; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIV, s.405; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.III, s.815; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.978, no:20371; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.377, no:19660.

Ekseriyetle komşular komşularla problemlili ve dargındır. Sorarsınız, alt kattaki komşunun kapısını çalarsınız tık tık tık veya zırrr... Filancayı sorarsınız, bir karış surat, çatt yüzünüze kapıyı kapatır.

Neden? Onunla dargın...

Sen onu sordun diye, ne bileyim be adam der, çatt yüzünüze kapıyı kapatır. Dargın... Çocuklar kavga etmiştir, darılırlar.

Mesela, kaloriferli apartman, dokuz tane komşu kalorifer parasını veriyor bir tanesi vermiyor. Olur mu, vermiyor. Ayıkla pirincin taşını, gırtlakını mı sıkacaksın, polise mi vereceksin, mevzuatta şey, vermiyor. Hepsi veriyor bir tek bir tanesi vermiyor, olmaz. Hepsinin hakkı geçiyor. Bu vermeyen insan için büyük vebal. Çok zor. Onun için kötü olduğu zaman tahammülü zor olduğundan, komşunun iyi olması da önemli.

Eskiden büyüklerimiz bu işleri çok iyi bildiği için, bizden de daha kuvvetli dindar oldukları için ne demişler?

“—Ev alma komşu al!”

Evvla komşuna bir dikkat et. Sonra bir de tahammül meselesi

var. Komşum diye çekeceksin sıkıntıyı, tahammül edeceksin. Komşunun iyi olması senin çocuklarının iyi olmasına tesir eder. Hanımının iyi olması, senin hanımının iyi olmasına, senin ailenin geçimine tesir eder. Yani berbat bir komşu, yanlış fikirlere sahip

bir karısı var, boyuna senin kızını, senin karını şaşırtır, kışkırtır.

Gazetelerde de, devlet radyosunda da var:

“—Kocalarınıza itaat etmeyin! Şöyle yaparsa böyle âsi olun, şöyle mahkemeye verin, bilmem ne...” filan.

Bazen böyle açtığı zaman insan radyoyu, uuff kadınlara ne kadar telkinler yapıldığını, ne kadar ters akıllar verildiğini insan hayretle müşahede ediyor. Yahu devlet radyosu bu!

Yani kadın hakkı hukukunu koruyorsun da erkeklerin hakkı yok mu? Ailenin bir hakkı yok mu? Sen ailenin temelini nasıl dinamit koyarsın?

O tarafı düşünen yok. Kadının birisi çıkmış, bir konuşma yapıyor. Kadın hakları savunucusu, feminist, bilmem neyse ne. Kocalar kadınları ezmesin diye açmış bayrağı. Peki ya kadınlar kocaları eziyorsa? Bir de işin o tarafı var, bazen o tarafı da oluyor.

Kadının kocası sabahleyin hanım hasta diye evin işini gücünü yapmış, kahvaltıyı hazırlamış, evden çıkmış. Akşam eve geliyor ev tam takır. Kadın bütün eşyayı yüklemiş kamyonu götürmüş. Karakola müracaat edince de:

“—Niye müracaat ettin?” diyor.

“—Sen benim evde hırsızlık yapmışsın!”

Bir erkeğin hanımı evde nedir?

Malının, namusunun bekçisidir. Balkona açık çıksa namusuna gölge gelir. Malını rızasına uygun olmayan yerlere harcasa vebal altında

kalır. Kadın kocasının izni olmadan malını istemediği yere harcayamaz, evine istemediği kimseyi alamaz, istemediği yere gidemez, izni olmadan dışarı çıkamaz.

“—Esir mi bu kadınlar?”

Esir değil ama aile düzeninin sağlam yürümesi, namusun gölge altında kalmaması, kadınların korunması ve ahlâkın bozulmaması için bunlar kanunlar. İslâm kötülükleri, iş işten geçtikten sonra yangına su sıkmak tarzında değil, yangının çıkmaması için tedbir almak tarzında önlüyor.

“—İçki niye yasak?”

İçki ümmü’l-habâistir. Yani, her türlü kötülüğün anasıdır. Ondan doğar bütün kötülükler. İçki içti mi, adam trafik kazası yapar. İçki içti mi kavga eder, içki içti mi bıçaklar, içki içti mi her şeyi yapar.

Neden? İçki kötülüklerin anası olduğundan. Onun için İslâm içkiyi yasaklamış.

“—Canım bir kadehçik içsem ne olur?”

Bir kadeh değil yalayamazsın bile. Damlasını bile yalayamazsın.

Neden? Yasaksa yasak, bu iş burada biter. Bunun azı çoğu olmaz.

“—Sarhoş edecek kadar içmeyeceğim.”

Hayır, sarhoş edecek kadar içmesen bile yasak. Çünkü alışırınsın, alışma olur, oluyor, alkoliklik oluyor diye İslâm onu yasaklamış.

Namusu korumak için de tesettürü emretmiş. Kadını koruyacak tedbirler almış, kadının

şerefini, kadını korumak için, aileyi, çocuğu korumak için bu tedbirler. Bunlar antidemokratik veya insan haklarına aykırı şeyler değil, insan hakları zaten her yerde yoktur.

“—Askerlikte tam insan hakkı var mıdır?”
Yoktur. Âmirin dediğini aşağıdaki tutacak.

“—Hürriyetler... Ben bu pazar şuraya gitmek istiyorum, şunu yapmak istiyorum.”

Yapamazsın. Pazar günü tatildir, garnizonun bulunduğu yerden dışarıya garnizon komutanından izin almadan çıkamaz bir subay. Subaydır ama çıkamaz. Evli barklıdır, maaşlıdır, dışarı çıkamaz.

Neden? Bu ciddi bir iş, burada hürriyet mürriyet geçmez, vatanın müdafaası bu, oyuncak değil. Bir alarm olur. Vazifesinin hemen başında olması lazım, âmir onun nerede olduğunu bilecek. Onun için hürriyet mürriyet masalı burada sökmez. Durur yani, bazı yerlerde durur.

Kız öğrenci yurdunda akşam şu saatten sonra geceye kalmaz kız öğrenci.

Neden? Kız öğrencilerin korunması lazım. İstedğini yurda alamaz.

Neden? Korunması lazım geldiğinden. Gördün mü bak hürriyet her yerde yok.

İşte İslâm da hürriyetin faydalı olduğu yerde hürriyeti koymuştur, ama hürriyetin zararlı olacağı yerlerde, “Bunu yapamazsın, bunu edemezsin!” diye kaide koymuştur, esas koymuştur. Ona göre her şey yürür.

Komşuluk hakları mühimdir dedik. Oradan

bu konular açıldı. Yani iyi komşu seçmeye, komşulara hürmet etmeye çalışmak lazım. Biz de komşularımıza yük olmamaya çalışmalıyız. Komşularımız bize karşı iyi davranacak, tabii biz de komşularımıza karşı fedakârlık yapacağız, ezasına cefasına tahammül edeceğiz.

Bugünkü şartlarda komşuluk üzerinde üzerimize düşen vazifeleri yapmıyoruz. Komşular öteki komşularla İslâm'ın istediği çizgide münasebetlerini sürdürmüyorlar. Ekseriyetle dargınlar ve ekseriyetle birbirleriyle ihtilaftadırlar. Tarla ihtilafı, bahçe ihtilafı, su ihtilafı, kalorifer ihtilafı, kira ihtilafı var, boyuna ihtilaf...

Neden? İslâmî terbiye zayıfladığı için.

Ama bu önemli! Bak, Allah bir kulunun hayrını istedi mi ona hayırlı işler yaptırtıyor, salih ameller, a'mâl-i sâliha, hayrât ü hasenât yaptırtıyor. Komşuları ondan razı olsun diye. Çünkü komşuları önemli, komşularının şهادeti önemli. Bunu anlıyoruz bu hadîs-i şerîften.

Allah bizi de güzel huylu eylesin... Hayrât ü hasenâta yönelik insanlar eylesin... Başkalarına fayda sağlamayı, hayır yapmayı gönlünde canlı tutan insanlardan eylesin... Komşularıyla iyi geçinen kimselerden eylesin... ize iyi komşular nasip eylesin. Bizi de başkalarının gözünde iyi komşu olmak seviyesine çıkarısın. Kusurlarımızı affeylesin.

b. Allah-u Teâlâ'nın Vahyini Bildirmesi

Diğer hadîs-i şerîf.

Bu da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bir vahyi ve

meleklerin o vahyin karşısındaki durumu ile ilgili hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يُوحِيَ بِأَمْرِهِ تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ
فَإِذَا تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ أَخَذَتِ السَّمَاوَاتِ رَجْفَةً
شَدِيدَةً مِنْ خَوْفِ اللَّهِ تَعَالَى فَإِذَا سَمِعَ بِذَلِكَ أَهْلُ
السَّمَاوَاتِ صَعِقُوا وَخَرُّوا سُجَّدًا فَيَكُونُ أَوْلَهُمْ
يَرْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ فَيَكَلِّمُهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ وَحْيِهِ
بِمَا أَرَادَ فَيَنْتَهِي بِهِ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلَائِكَةِ كُلِّمَا
مَرَّ بِسَّمَاءٍ سَأَلَهُ أَهْلُهَا مَاذَا قَالَ رَبُّنَا يَا جِبْرِيلُ
فَيَقُولُ جِبْرِيلُ قَالَ الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ
فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ جِبْرِيلُ فَيَنْتَهِي بِهِ
جِبْرِيلُ حَيْثُ أُمِرَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

(ابن جرير وابن أبي حاتم وأبو الشيخ وابن مردويه ق. طب. عن النواس بن سمان)

RE. 27/9 (Izâ erâde'llâhu teâlâ en yûhiye bi-emrihî tekelleme bi'l-vahyi, ve izâ tekelleme bi'l-vahyi ehazeti's-semâvatü recfeten şedideh, min havfi'llâhi teâlâ, feizâ semia bizâlike ehlü's-semâvâti saikû ve harrû sücceden, feyekûnü evvelü men yerfeu re'sehû cibrîlü, feyükellimühü'llâhü teâlâ min vahyihî bimâ erâde, feyentehî bihî cibrîlü ale'l-melâiketi,

küllemâ merre bi-semâin seelehû ehlühâ: Mâzâ kâle rabbünâyâ cibrîlü? Feyekûlü cibrîlü: Kâle'l-hakka, ve hüve'l-'aliyyü'l-kebîru, feyekülûne küllühüm misle mâ kâle cibrîlü, feyentehî bihî cibrîlü haysü ümire mine's-semâi ve'l-'ardı.)

(İzâ erâde'llâhu teâlâ en yûhiye bi-emrihî tekelleme bi'l-vahyi) “Allah bir işini, bir emrini, buyruğunu vahyetmek istediği zaman onu vahy ile ifade eder, konuşur. *(ve izâ tekelleme bi'l-vahyi)* Vahy ile konuştuğu zaman, Allah-u Teâlâ Hazretlerinin o vahy etmesinden, *(ehazeti's-semâvâtü recfeten şedîdeten)* gökleri şiddetli bir titreme alır.” Yani Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emrini, buyruğunu ifade etmesinden, rubûbiyetine mahsus bir hal ve şekil ile vahyini söylemesinden, semâvât şiddetli bir şekilde tir tir titrer. *(Min havfi'llâhi)* Allah'ın korkusundan...”

Onların günahları yok. Allah ne emretmişse yapıyorlar ama vahyin şiddetinden, heybetinden semâvât tir tir titrer. Allah korkusundan semalar tir tir titrer.

(Feizâ semia bi-zâlike ehlü's-semâvâti) “Semâvât ehli bunu işitince, semâvâtın titreşimini görünce; semâvâttaki varlıklar, yani melekler ve bizim göremediğimiz varlıklar bunu işittikleri zaman, *(saikû ve harrû sücceden)* baygın hale gelirler ve secdeye, secde-i rahmâna kapanırlar. O vahyin o semâvâtı titretmesinden akılları başlarından gider, baygın hale gelirler ve secdeye kapanırlar.”

(Feyekûnü evvelü men yerfeu re'sehû

cibrîlü) “İlk başını kaldıran Cebrâil AS olur. (*Feyükellimühü’llâhü teâlâ min vahyihî bimâ erâde*) Allah-u Teâlâ Hazretleri vahyinden ne dilerse onu Cebrâil AS’a buyurur. (*Feyentehî bihî cibrîlü ale’l-melâiketi*) Cebrâil AS Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin bu vahyini alır, meleklerle götürürken, (*küllemâ merre bi-semâin seelehü ehlühâ*) her bir semayı geçişinde, o semanın ehli olan melekler: (*Mâzâ kâle rabbünâ yâ cibrîlü?*) ‘Rabbimiz ne buyurdu? Ne vahiy etti? Emr-i fermânı nedir Rabbimizin?’ diye sorarlar. (*Feyekûlü cibrîlü*) Cebrâil AS da der ki, ‘Hak, hakkı söyledi, hakkı buyurdu, hak, hakikat, gerçek olanı, doğru olanı buyurdu.’” der.

(*Ve hüve’l-aliyyü’l-kebîr*) “O hiçbir varlıkla mukayese edilemeyecek derecede yücedir, uludur.” der. (*Feyekûlûne küllühüm misle mâ kâle cibrîlü*) Hepsi Cebrâilin söylediği tarzda aynı sözleri söylerler; Allah-u Teâlâ Hazretlerinin azametini, ululuğunu, kibriyasını, ifade ederler. (*Feyentehî bihî cibrîlü haysü ümire mine’s-semâi ve’l-’ardı*) Cebrail AS nereye emredilmişse, bu vahyi semada ve arzda nereye götürülmesi gerekiyorsa alır götürür.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin vahyini, emrini yarattıklarına bildirmesi... Tabii yarattıklarından vahyine mazhar olan peygamberler var. Peygamberlere vahiy gelir, geldiğini biliyoruz ama Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin öteki kullarına da vahiyleri var.

“—Bu vahiylerin Kur’ân-ı Kerîm’den delili, misali nedir?”

Bir âyet-i kerîmede buyuruluyor ki:

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ
بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ
الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلًّا يَخْرُجُ مِنْ
بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

(الحل: ٦٨-٦٩)

(*Ve evhâ rabbüke ile'n-nahli*) [Allah-u Teâlâ Hazretleri bal arısına vahyetti: (*Eni'ttahizî mine'l-cibâli büyüten ve mine's-şeceri ve mimmâ ya'ricûn*) 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan kendine evler edin! (*Sümme külî min külli's-semerâti fe'slükî sübüle rabbiki zülülâ*) Sonra meyvelerin her birinden ye ve Rabbinin sana kolaylaştırdığı yaylım yollarına gir!' diye ilham etti. (*Yahrucü min bütûnühâ şerâbün muhtelifün elvânühû*) Onların karınlarından renkleri çeşitli bir şerbet (bal) çıkar ki, (*fîhi şifâün li'n-nâs*) onda insanlar için şifa vardır. (*İnne fî zâlike leâyâtün li-kavmin yetefekkerûn*) Elbette bunda düşünen bir kavim için büyük bir ibret vardır.] (Nahl, 16/68-69)

Demek ki arının yaptığı işler de Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden aldığı emir ve ferman ve bir çeşit vahiy üzerine...

Yani, “Dağlardan, ağaç kütüklerinden, dağlardaki çeşitli taş kovuklarına, ağaç kütüklerine, insanların yapmış olduğu çeşitli yuvalara çeşit çeşit çiçeklerden malzemeyi topla ve peteklerin içerisine bu şeyleri koy!” diye emri veren, fermanı veren, onu o tarzda yaratan, o vazifeyle yükümlü kılan kim?

Rabbü'l-âlemîn... Ona da onun anlayacağı tarzda Rabbü'l- âlemîn'in vahyi var. Semalara, arzlara, melekeler vahiyleri var. Bu vahiylerin başlangıcında yer gök tir tir titrer. Şiddetli bir titreme alır, herkes bayılır ve secdeye kapanır diye bildiriliyor.

Muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bu mükellefiyeti, yani kulluk vazifelerini yapabilmek ve iradesi muhtar olup seçme kabiliyetine sahip olup da dilerse itaat edip, dilerse başka türlü hareket etme imkânı kendisine verilmek istendiği zaman, hiçbir varlık bunu kabul edemedi. Bu emaneti dağlar taşlar çekemedi.

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأحزاب: ٧٢)

(İnnâ aradne'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardi ve'l-cibâli feebejne en yahmilnehâ ve

eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insân, innehû kâne zalûmen cehûlâ) “Biz, emaneti dağlara, göklere, yere arz ettik, al yüklen dedik de hepsi korktular emanetten, yüklenmeyi kabul etmediler; insanoğlu emaneti yüklendi. Doğrusu o çok zâlim ve çok cahildir.” (Ahzâb, 33/72)

Zalimliğinden, cahilliğinden, pervasızlığından, akılsızlığından bu muazzam emaneti yüklendi. Yani semalar ve dağlar ve arz bu emaneti yüklenemediler de insanoğlu yüklendi. Bu semalar ve arz emaneti yüklenmediğine göre sorumluluğu yok.

Melekler hakkında da:

لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

(التحریم:٦)

(*Lâ ya'sûna'llàhe mâ emerahüm ve yef'alûne mâ yü'merûn*) [Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır.] (Tahrim, 66/6)

Cehennemdeki melekler hakkında buyrulmuş ama meleklerin hepsi öyle... Meleklerin hepsi Allah'ın emrine hiç itiraz etmezler. Hep itaat ederler, ne emrolunmuşsa onu yaparlar. Sema da emrine göre döner, yeryüzü de emrine göre döner, bütün işler Allah'ın emriyle, fermanıyla olur. Hepsi Allah'ın emrine, fermanına göre hareket ederler.

Hepsi de insanoğlu için. Eşref-i mahlûkat, en şerefli mahlûkat olan ve en ileri, en yüksek seviyede bulunan varlık olan insanoğlu için.

Güneş, ay, rüzgâr, bulut, yağmur onun için çalışır. Hepsini Allah insanoğluna ikram olarak, ihsan olarak yaratmış ve çalıştırıyor ve hepsini insanoğluna müsahhar kılmış. Yâni;

“—Bunlar senin emrinde, buyur, istifade et!” diye ihsan etmiş, bütün bunları insanoğlunun emrine vermiş.

Onlar hiç âsi olmuyorlar, vahyi duyunca tir tir titriyorlar ama insanoğlu âsi oluyor.

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا
مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

(الحشر: ٢١)

(*Lev enzelnâ hâze'l-kur'âne alâ cebelin*) “Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, (*leraaytehû haşian mütesaddian min haşyeti'llâh*) muhakkak ki onu, Allah korkusundan baş eğerek, parça parça olmuş görürdün.” Allah'ın haşyetinden böyle büzülür, eğilir, tirtir titrer, parça parça parçalanırdı. Dağ sağlam olduğu halde, taştan yapılmış olduğu halde öyle olurdu. (*Ve tilke'l-emsâlü nadribühâ li'n-nâsi leallehüm yetefekkerûn.*) [Bu misalleri insanlara, düşünsünler diye veriyoruz.] (Haşr, 59/21) buyruluyor.

Nitekim Tur dağına Allah-u Teâlâ Hazretleri tecelli ettiği zaman, dağ parça parça dağıldı. Bunlar Kur'ân-ı Kerîm'de bize bildiriliyor, bu

hadîs-i şeriflerle bildiriliyor.

Şu insanoğlunun gafletine, şu bizim cahilliğimize bakın ki semaların titrediği, meleklerin bayıldığı, suçsuz oldukları halde bayıldıkları, secdeye kapandıkları Rabbü'l-âlemîn'e şu insanoğlu âsi oluyor, isyan ediyor! Hem rızkı ondan alıyor, hem varlığı ondan, hem hayatı ondan, hem nimetleri ondan... Çevresindeki nimetler, içindeki nimetler, vücudu, vücudunun sıhhati, afiyeti hepsi ondan...

Suçsuz olan melekler, suçsuz olan semâvât ve arz Allah'tan tir tir titriyor. Eğer vahiy bir dağın üstüne inmiş olsa dağ huşûundan, haşyetinden parça parça olacak, kılıktan kılığa girecek. İnsanoğlu ne vahye aldırıyor, ne Allah'ın azametini hissediyor, ne Allah'ın yolunda yürüyeyim diye bir endişesi var, ne günah işlerken bir pervası var!..

إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأخزاب: ٧٢)

(*Innehû kâne zalûmen cehûlâ*) [Doğrusu o çok zâlim, çok câhildir.] (Ahzab, 33/72)

Hakikaten bu insanoğlu kendisine birazcık irade-i cüziye, birazcık hürriyet verilmiş, serbest bırakılmış imtihan dünyası diye ne kadar cahillik ediyor. Allah'ın varlığını, birliğini, azametini, kudretini, celâlini, kibriyasını anlamaktan ne kadar uzak! Yani demek ki cemadâtan, cansız varlıklardan bile kâfirlerin idraki daha aşağı ama biz müminlerin de işte...

Allah ma'rifetini, ma'rifetullahı ihsan etsin... O bilgi olmayınca insanoğlu demek ki davar gibi geziyor, taş gibi kalbi var, cemadâttan da daha aşağı bir durumda olabiliyor.

Allah bizim kalbimizi yumuşatsın... Allah bize ma'rifetini ihsan etsin...

İnsanların kalbi ma'rifetullahla canlanır, o bilgiden, Allah bilgisinden mahrum olduğu zaman ölür, yani kalbi ölü, vücudu canlı; içi çürük, dışından belli olmuyor, işe yaramaz bir duruma gelir.

Allah bizim kalbimizi ma'rifetullah nuruyla, ma'rifetullah suyuyla o gönül bostanımızı canlandırırsın... Türlü türlü çiçekler, güzel güzel kokuların bostanda açtığı gibi, bizim de içimizde çeşitli ulum ve maariften nice nice güzel duygular peydâ olsun... Rabbimize güzel ibadet etmeyi, severek sayarak, azametini bilerek, kendi acimizi, kulluğumuzu bilerek, ona güzel kulluk etmeyi Rabbü'l-âlemîn bize nasib etsin...

c. Allah'tan Ancak Alimler Hakkıyla Korkar

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bunun gibi başka hadîs-i şerîfler de var, zaman zaman onları da karşımıza geldikçe okuyoruz. Hatırımda kaldığı kadarıyla bana ürperti veren hadîs-i şerîflerden bir tanesi; Peygamber SAS buyuruyor ki:³

³Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.64, no:4679; Deylemî, *Müsne-dü'l-Firdevs*, c.III, s.427, no:5310; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.145, no:5897; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.48, no:18812.

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى وَجِبْرِيلُ
كَالْحِلْسِ الْبَالِي مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى

(طس. عن جابر)

RE. 393/1 (*Merartü leylete üsriye bî bi'l-melei'l-a'lâ ve cibrîlü ke'l-hılsî'l-bâlî min-haşyeti'llâhi teâlâ*)

(*Merartü leylete üsriye bî bi'l-melei'l-a'lâ*)
Mi'rac'a çıktığım zaman, Mele-i A'lâ'ya uğradım, orada ne göreyim? (*Ve cibrîlü ke'l-hılsî'l-bâlî min haşyeti'llâhi teâlâ*) Cebrail AS'ı kenarda Allah'ın haşyetinden, havfından, korkusundan eski bir kilim parçası gibi büzülmüş gördüm!"

Allah'ın en büyük meleği, en yakın meleği kim?
Cebrâil AS...

Meleklerin de dereceleri, mertebeleri var. En başta gelen isim Cebrail AS, Mele-i A'lâ'da buruşturulmuş, tozlu, paslı bir eski kilim gibi haşyetullahtan buruşmuş kalmış.

Biz ne kadar bu duygulardan gafiliz, bilenin hali nasıl oluyor! Kur'an-ı Kerim'de buyrulmuş:

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

(فاطر: ٢٨)

(*Innemâ yahşa'llâhe min ibâdihi'l-ulemâ'*)
[Kulları içinden ancak alimler, Allah'tan gereğince korkar.] (Fâtır, 35/28)

Allah'tan hakkıyla en çok alim kulları korkar.

Bak Cebrail AS Allah'ın azametini biliyor, nasıl bir buruşuk kilim parçası gibi, nasıl böyle haşyetullahtan, hafvullahtan o hale gelmiş. Demek ki insanın ilmi arttıkça haşyeti, takvâsı artar. Her şeyi;

“—Aman Rabbim razı olsun, aman Rabbimin rızasını kaybetmeyeyim, aman Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin gazabına uğramayayım!” diye titizlikte yapar.

Dinde en yüksek mertebe nedir?

Takvâ ile hareket etmektir. Yaptığı her şeyi Allah'ın rızasını düşünerek, günahlardan, Allah'ın gazabına uğramaktan, iltifatından mahrum kalmaktan korkarak her şeyini titizlikle yapmak. Kur'ân-ı Kerîm ayetlerinde bize en çok emredilen şey budur.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا
قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

(الحشر: ١٨)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) “Ey iman edenler! (*İtteku'llàh*) Allah'tan korkun, sakının, titreyin, (*veltenzur nefsin mâ kaddemet ligad*) kişi ahirete şimdiden ne hazırlayıp gönderdiğine baksın bakalım.” Ahirete bir hayır, sermaye gönderebiliyor mu? Baksın, dikkat etsin ne yaptığına.”

(*Ve'tteku'llàh*) “Allah'tan korkun, titreyin, çekinin sakının! (*İnna'llàhe habîrun bimâ ta'melûn*) Allah sizin işlediklerinizin hepsinden

haberdardır.” (Haşr, 59/18)

Allah’tan korkun! Allah her yaptığınızı görüyor, günahlara dalmayın, gaflete düşmeyin, cahillik etmeyin! Bu dünyada ebedî kalacağınızı sanmayın! Bu işin sonunda hesap olmayacağını sanmayın, bu işin arkasında hesap var. Öyle bir hesap ki, öyle bir mizan ki, o mizanın bir kefesine, yani günahların sevapların tartıldığı terazinin bir kefesine semâvâtı ve arzı koysalar, yedi kat semayı ve arzı koysalar alacak kadar büyük.

O mizanın dehşetinden de melekler kenarda titreşeceklermiş. O mizanın büyüklüğünden, şiddetinden, dehşetinden de melekler titreyeceklermiş.

İnsanoğlu aldırmıyor; suç işliyor, günah işliyor, masum bebekleri öldürüyor, köyleri basıyor, kan döküyor, can yakıyor, hırsızlık, arsızlık, yüzsüzlük ediyor, hak yiyor.

إِنَّهٗ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأخزاب: ٧٢)

(*Innehû kâne zalûmen cehûlâ*) [Doğrusu o çok zàlim, çok

câhildir.] (Ahzab, 33/72) diyor Allah CC, bizi öyle tarif ediyor. “Çok cahildir, çok zàlimdir.” diyor. *Zâlim* zulm edici demek; *zalûm*, zulmü meslek edinmiş, işi gücü zulüm, çok zalim...” demektir. *Câhil*, bilmeyen demek; *cehûl*, işi gücü bilgisizlik, cahillik olan demektir. Ona sıfat olmuş, ayrılmaz vasfı olmuş. Hani bazı insanların adı çıkar. “—Filanca kimdir?” İşte canım hani

Delî Ahmet, mesela adı çıkar böyle veyahut buna benzer böyle isimler oluyor. İnsanoğlunun da zalûm ve cehûl olması çok enteresan bir durum. Allah bizi cahillikten zalimlikten kurtarsın... Yumuşatsın, güzelleştirsın, ma'rifetullahı erdirdirsin... Aşkullahı, muhabbetullahı erdirdirsin... Güzel kulluk yapmayı nasip etsin...

d. Dinde Fakih Olmanın Önemi

Diğer hadîs-i şerîfe geçiyoruz. Bu da Enes RA'dan Dara Kutnî ve İbn-i Asâkir Rh.A'nın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁴

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْرًا فَفَقَّهَهُمْ فِي الدِّينِ
وَوَقَّرَ صَغِيرَهُمْ كَبِيرَهُمْ وَرَزَقَهُمُ الرِّزْقَ فِي
مَعِيشَتِهِمْ وَالْقَصْدَ فِي نَفَقَاتِهِمْ وَبَصَّرَ عِيُوبَهُمْ
فَيَتُوبُوا مِنْهَا وَإِذَا أَرَادَ بِهِمْ غَيْرَ ذَلِكَ تَرَكَهُمْ هَمَلًا

(قط. كر. عن أنس)

RE. 27/10 (*İzâ erâda'llâhu bi-ehli beytin hayran, fakkahehüm fi'd-dîni, ve vakkara sağîruhüm kebihrehüm, ve razekahümü'r-rıfka fî mâişetihim, ve'l-kasda fî nefekâtihim, ve bassara uyûbehüm feyetûbû minhâ; Ve izâ*

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.247, no:956; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müfterik*, c.I, s.11, no:9; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.348; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVIII, s.78; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.137, no:28691; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.252, no:1244.

erâde bihim gayra zâlike, terekehüm hemelen.)

(İzâ erâda'llâhu bi-ehli beytin hayran) “Allah bir ev halkına hayır murad etti mi, *(fakkahehüm fi'd-dîn)* onları dinde fakih insanlar kılar.”

Babası fakih, anası fakih, çocuk fakih, dede fakih, nene fakih hepsi fakih. Ne demek fakih?

Fakih; doğru, sağlam bir ilim ve anlayışa sahip demek, fıkıh sahibi demek. Yani sezgisi, görgüsü, düşüncesi, fikri, anlayışı doğru ve sağlam demek. Bazı insan bir şeyler hisseder ama yanlış hisseder.

“—Söyle bakalım seçimlerin sonucu nasıl olacak?”

Herkes bir şey atar tutar, bir tanesinininki doğru çıkar.

“—E söyle bakalım bu işin sonunda ne olacak, iş nereye varacak?”

Herkes bir tahmin yapar, kimisi isabet eder kimisi edemez. Yani sezgi, basîret, bazı şeyleri bazı insanların daha güzel görmesine yardımcı oluyor.

“—Allah bir ev ahalisinin hayrını murad ederse o ev ahalisini dinde sezgisi, bilgisi, görgüsü, düşüncesi, anlayışı, bilgisi sağlam insanlar yapar.”

“—Eyvah, şimdi bizim evin hali ne olacak?

Bizim çocuk dini bilir mi? Bilmez.

Hanım bilir mi? Hiç anlamaz.

Dede nene? Bilmez.

Çocuk böyle camiye mamiye geliyor. Bir yerlerden dinini imanını öğreniyor da anası babası zorluyor.

“—Aç kızım başını!”

“—Yahu, Allah kapat diyor, nasıl açayım?”

“—Bu kadar müslüman olma! Zikir yapma, delirirsin, sapıtırsın, bilmem o aşırı uçlara gitme!”

Peygamber Efendimiz SAS ve onun mübarek ashâbı bizim bu adamların nazarında hepsi aşırıdır. Son derece aşırı uçtur. Bizim kanunların karşısında hepsi mahkûm, hepsi 163'ten hapiste...

Aklını başına topla, aşırılık ne demek, aşırı uç ne demek?

“—İşte daha gençsin!” diyor.

Öyle anneler babalar var. Benim talebelerim üniversiteli olduğu için duyuyorum:

“—Gençsin evladım, biraz gençliğini yaşa!” diyor, yani ne demek istiyor?

“—Biraz günah işle...” demek istiyor.

Yani içki içse, flört yapsa, başka şey yapsa memnun olacak.

Tüh be! Yazıklar olsun! Babada hayır yok, dedede hayır yok, anada hayır yok. Evlatta da hayır yok bazen. Demek ki hâpı yutmuş zaten aileler.

Neden? Allah bir ailenin fertlerinin hayrını istedi mi onları dinde anlayışı, bilgisi görgüsü

doğru insanlar yapıyormuş. Bunlar eğri insanlar olduğuna göre demek ki hapı yutmuşlar. Zaten Allah'ın belasına uğramış. Neden? Dini bilmiyor. "İç evladım iç. Biraz gez evladım." diyor. Benim hiç aklımın almadığı bir şey.

Bir hacı baba bizi hocamızla beraber bir yere çağırdı. Davete icabet, kalktık gittik. Yetmişlik aksakallı hacı baba; vefat etti, Allah rahmet eylesin. Bizi bir bahçeye çağırdı. Güzel çamlı, içinden bir de suyu iyi, sertliği az pınar çıkmış. Güzel bir piknik yeri. Bizi ondan çağırılmış. İltifat edecek. Kebaplar, yiyeceğiz, içeceğiz filan. Hocamız Rh.A'e gülerek diyor ki:

"—Hocam güzel yer değil mi?"

Güzel, manzaralı, Allah size böyle bir mülk vermiş, mübarek etsin.

"—Bizim torunlar da bazen üniversiteden kız arkadaşlarını alırlar gelirler, eğlenirler. Ne de olsa gençlik, tabii yapacaklar."

Bembeyaz sakallı yetmiş yaşına gelmiş. Dinde fakih değil, dini hiç anlamamış. İslâm'ı hiç bilmiyor. İslâm'da günaha rıza var mı? Allah'ın emrine karşı başka emir çıkartmaya hakkı ve salâhiyeti var mı? Herhangi bir dedenin, babanın, hocanın yok. Herkes Allah'ın emrini bilip onu uygulamak ile vazifeli.

Hocaların vazifesi Allah'ın emrini söylemek. Kendisi ahkâm üretecek değil ki... Yeni anayasa mı, yeni kanun mu yapacaksınız. Her şey belli. Allah'ın emri belli, günahlar, sevaplar belli.

İmam-ı Rabbani Efendimiz'i okuyorum:

“—Velev kerahat-i tenzihiye bile olsa kerahattan bir şeyi bile yapmak olmaz.” diyor.

Değil haramları işlemek, ufak tefek şeylere bile rızası yok. Olur mu öyle şey! Demek ki zaten analar babalar bozulmuş.

Çocuk yüksek İslâm Enstitüsü mezunu orada az çok âyetleri, helalleri, haramları okumuş. Babasının karayolları üzerinde manzaralı bir yerde lokantası var. Çok iyi çalışmıyormuş, içki koyacağım diyormuş. İçki koyacak, o zaman para çok gelecek, kazanacak. Para, para, para... Çocuk çıkmış babasının karşısına gayet ciddi demiş ki:

“—Baba! İçkiden kazanılan bir kazancın girdiği evde ben duramam. Duramam! Mümkün değil, haram yiyemem, duramam. Ya içkiyi tercih edeceksin ya evladını. Eğer içkiyi tercih edersen ben bu evde yokum. Hemen giderim. İçki koyduğun anda ben bu evde duramam.”

Nereye giderim, Allah büyük, kerim. Kalkar bir yere giderim. Nereye gideceksem giderim ama bunu yapamazsın baba diyor. Oğul babaya nasihat ediyor!

Dekan çağırılmış eski yıllarda bizim başörtülü kardeşlerden birisini;

“—Evlâdım seni kim zorluyor böyle başını örtmeye, tesettüre riayet etmeye kim zorluyor? Eğer anan baban zorluyorsa ben profesörüm, dekanım geleyim sizin eve veya çağırayım velinizi, ananızı babanızı, onlara öğüt vereyim. Sana baskı yapmasınlar. Onlar mı baskı yapıyor da başını onların zoruyla mı örtüyorsun

evladım?” filan diye sorunca kız şöyle bir hafif tebessüm etmiş;

“—Hocam onlar da sizin gibi muhalif. Onlar da sizin gibi muhalif başımı örtmeye ama ben Allah korkusundan örtüyorum!” demiş.

Ankara’da bir tanıdığımız var o anlattı. Siz Ankara’ya geldiğiniz zaman Ankara düzelmişti dedi. Eskiden bizim geldiğimiz yıllarda, kırklı yıllarda burada başı örtülü bir tek kadın göremezdin dedi. Kendisi asker, o zaman işte teğmen miydi neyse, hanımı örtülü. Mahalleye yerleşmişler, kendisi harita genel müdürlüğünde çalışıyor. Mahalleli biraz kollamış filan, sonra ne kadar zaman geçtiyse bunun evine hoş geldine gelmişler.

İhtiyar bir kadın, bu askerin örtülü olan hanımına evde:

“—Aaa! demiş, kızım aaa! Senin ne şahane saçların varmış.” Bukle bukle, sarışın, topuklarına kadar mesela, neyse, nasılsa. “Ne güzel saçların varmış, seni dışarıda hep başörtülü görünce, ben de sandım ki, başın kel de ondan örtüyorsun. Başın kel olduğundan örtüyorsun sandım, meğer saçların ne kadar güzelmiş kızım. Ne diye örtüyorsun, bu güzel saçlarını örtünün altına ne diye alıyorsun; seni kocan mı zorluyor?” demiş.

Yaşlı kadın bunu söylüyormuş. Yaşlı, cadaloz, kendisi örtmüyor, ondan sonra örteni de baştan çıkartmaya çalışıyor. Kadın gayet sakin, tabii misafir gelmiş evine, hoş geldine gelmişler; mahalleli, komşusu, gayet sakin;

“—Ne münasebet! Teyze, ben Allah’tan korktuğum için, Allah’ın emri olduğu için örtüyorum. Kocam aç dese bile açmam. Ne demek kocamın zoruyla örtmek!” diye cevap vermiş.

İşte bunlar, bu misaller yaşadığımız, duyduğumuz, çevremizde gördüğümüz misaller, sizin de gördüğünüz, belki sizin de çok yakından, akrabanızdan, ve sairenizden bildiğiniz misaller.

Muhterem kardeşlerim!

Bir evde din bilinmiyorsa, böyle ters nasihatler, ters yönlendirmelere kalkışılıyorsa demek ki o ev zaten belâsını bulmuş. Çünkü dini bilmiyor, zaten belâsını bulmuş. Allah bir evin hayrını murad ederse o ev ahalisini dinde bilgili kılar, doğru bilgili kılar.

“—Efendim bira haram değilmiş!” Ya! Bak sen, kim söyledi?

“—Efendim Mısır’ın bilmem Ezher Üniversitesi’nden falanca profesör söylemiş.”

Ya bizim burada dinsiz profesör olduğu gibi orada da var. Dinsiz profesör sadece bizim memlekete mahsus değil ki. Orada da dini rayından çıkartmak için çalışan bir sürü aptal insan var.

Hatta devlet başkanlarının hanımı geldi. Devlet başkanıyla buraya geldiler, sosyologmuş. Burununu soktu İslâmî konulara. İslâm’da tesettür yoktur diye beyanat verdi burada. Devlet başkanının hanımıydı işte. Sorduk sonradan kimmiş bu kadın diye. İngiliz asıllıymış. Evlenmiş Mısır-

lı İngiliz karıyla, karı da İslâm'da tesettür yok diyor. Biraz daha kurcaladık İngiliz asıllıymış ama aslının aslı neresiymiş, yahudiymiş. Yaaa! İslâm'a medhiye yazacak değil ya yahudi, Yahudiliğini yapacak, hıncını alacak.

“—Yahudilikte örtünme yok mu, Hıristiyanlıkta örtünme yok mu? Rahibeler niye örtünüyor öyleyse?”

Var.

“—Allah'ın emri değişir mi? Her yerde her zaman aynı ama bozmuşlar.”

Onun için orada da bozuk insan vardır, Avrupa'da da vardır, başka yerde de vardır. Sen aklını kullanacaksın!

Bak, dinde fakih kılar ne demek?

Sezgisi, bilgisi, anlayışı sağlam olan demek. Çarık çürük eksik ezik bozuk olmayacak.

“—Faiz yenir. Sen yemezsen al da bana ver, ben yiyeyim!” diyen insanlar var mı?

Var, dünya kadar var. Bir de etrafına dinî bir grup toplamış. Benim talebelerimden din dersi öğretmenliği yapan bir kimse, tesadüfen anasını babasını ziyaret için o şehre gitmiş de, bu da etrafına bir grup toplamış, hatırlı bir sivri adammış. Dinî bir grubu olan bir adamış da, hocam diyor hayretler içinde kaldım, böyle dedi beni de müşkül durumda bırakmaya çalıştı. Ben de öyle şey olur mu, Allah'ın emri Kur'ân-ı Kerîm'de şöyledir böyledir diye anlattım ama hiç oralı olmadı diye söylüyor.

Muhterem kardeşlerim!

Demek ki din namına konuşan insanların hepsi dinî gerçekleri

söylemiyorlar. Ne yapacağız?

Kur'ân-ı Kerîm'e sarılacağız okuyacağız. Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerine sarılacağız, kurtulacağız.

“—Neden biz burada hadîs-i şerîf okuyoruz? Var mı bir diyeceğin Peygamber Efendimiz'in sözüne?”

Yok! Gık diyemez.

“—Var mı Kur'an ayetine bir sözün, bir diyeceğin?”

Bir şey diyemez. Onları öğrendi mi, ölçüyü aldı mı, her şey düzelir.

Hz. Ali Efendimiz'in bir sözü varmış çok hoşuma gidiyor; “Hakikatleri insanlara bakarak öğrenme!” diyor Hz. Ali Efendimiz:⁵

لَا تَعْرِفِ الْحَقَّ بِالرِّجَالِ إِعْرِفِ الْحَقَّ تَعْرِفِ أَهْلَهُ

(*Lâ ta'rifi'l-hakka bi'r-ricâli*) “Adamlara bakıp hakkı öğrenmeye kalkma! (*i'rifi'l-hakka ta'rif ehlehû*) [Önce hakkı öğren, sonra kimin hak ehli olduğunu anla!]

Hakkın ne olduğunu önce kendin sağlam olarak öğren, kimin hak ehli olduğunu, hakkı konuşan insan olduğunu, hak adamı olduğunu o zaman daha iyi ölçüp biçip anlayabilirsin.

⁵ Gazâlî, *lhyâ*, c. I, s.53; Hazret-i Ali RA'dan.

Hakkı bilersen doksan tane şeytan gelse seni kandıramaz. Ama hakkı bilmezsen, bir onun sözüne bakarsın:

“—Ha, sen haklısın!” dersin.

Nasreddin hoca gibi, bir ötekisinin sözüne bakarsın: “—Sen de haklıymışsın ya dersin!”

Bir de ötekisinin sözüne bakarsın: “—Sen de haklıymışsın!” dersin.

Neden? Bilmiyorsun ki bir şey... Rüzgâr ne taraftan eserse rüzgâr fırlıdağını o tarafa çevirir. Rüzgârın estiği tarafa doğru.

Öyle şey olmaz! Müslüman'ın bir İslâm bilgisi, Kur'an bilgisi, fıkıh bilgisi, iman bilgisi olacak hem de sağlam bilgi, ana kaynaktan alacak. Öyle mikroplu bozuk yerden almayacak. Her suyu içebiliyor musun?

Su hayat için lazımdır, faydalıdır, susuz hayat olmaz. Gel bakalım, her yerden su içiyor musun?

“—İçmem hocam! Mikrobu var bu işin, tahlil ettirmek lazım. Her kuyudan bile içilmez.”

Haa bak, o zaman her kuyudan su içilmediği gibi, her kitaptan din öğrenilmez, her adamdan din anlaşılmaz, her gazete makalesinden dinî bir hakikat öğrenilmez, her radyo televizyon konuşmasından dinî hakikat anlaşılmaz.

“—Ya nasıl anlaşılır?”

Sen emek sarf edersin, uğraşırsın; Kur'an'ı okursun baştan sona. Kendin anlayamazsan müslüman kardeşler bir grup halinde okursunuz. Öyle olmuyorsa bir hocaya rica edersiniz, bize

şu İslâm'ı güzelce anlat dersiniz, hadîs-i şerîfleri okursunuz.

Benim İlahiyat Fakültesi'ndeyken hoşuma giden bir doçent arkadaş vardı, bizden yaşlıydı, modern bir insandı. Yani namaz kılan bir kimse değildi, hanımı açık, kendisi açık filan.

Bir gün geldi bana sordu. Sanat tarihi kürsüsünde kendisi:

“—Hocam dedi yani İslâm'ın resimle, heykelle ilgili hükmünü bana söyler misin? Ama ben dedi İslâm'ın hükmünü öğrenmek istiyorum, te'villeri, mevilleri değil. Bu hususta çok yazılar duydum da, İslâm güzel sanatlara mâni değildir bilmem ne filan... Ya bırak şu safsatayı şimdi! Şöyle bir bırak bakalım İslâm ne diyor? Ben İslâm'ın hükmünü yani yasaksa hocam, lütfen eğip kıvırtıp durmadan yasak kılmış İslâm de bitsin, bileyim. Ben onu bilmek istiyorum.” dedi.

Çok hoşuma gitti. Ekseriyetle bugün sorular güdümlü, cevaplar baskılı. Hatta Diyanet İşleri Başkanlığı'na bazı konularda soru soruluyor:

“—Efendim benim anam öldü babam öldü, ben dinî kanunlara göre bu mirasın nasıl bölüşülmesi gerektiğini merak ediyorum, Allah'ın emrine uymak istiyorum, şu şartlar altında malın nasıl taksimi gerekir?”

Cevap vermiyorlarmış. Vermediler dediler bana. Ne diyormuş:

“—Medeni kanunun miras taksimiyle ilgili filanca maddeleri bu konuda, onları okuyun!”

Canım o onu biliyor, o onu biliyor ama, Allah'ın emrini öğrenmek istiyor.

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ
الأنثيين

(النساء: ١١)

(*Yûsîkümü'llàhu fî evlâdiküm li'z-zekeri mislü hazzi'l-ünseyeyn*) [Allah size çocuklarınız hakkında, erkeğe kadının payının iki misli miras vermenizi emreder.] (Nisâ, 4/11) buyruluyor. Buyruk böyle...

Benim rahmetli anneme yalvarıyorlardı dayımlar:

“—Abla senin çoluk çocuğun çok, etme eyleme gel şu mirası dört kardeşiz dörde bölelim, bitsin bu iş!”

Anam diretiyordu rahmetli:

“—Olmaz!”

“—Neden?”

“—Ben Allah bana ne kadar nasip etmişse onu isterim, fazla istemem! Benimki sizinkinin yarısı kadar olacak!”

“—Yapma abla, senin çoluk çocuğun çok!” ve saire.

“—Hayır, ben Allah'ın verdiği kadarını isterim!” diyordu.

Bilmiyorum şimdi Diyanet fetva komisyonlarının başındaki sıkıntılar nedir ama İslâm miras

hukukuna göre Şu durumda taksimat Şöyle olur ama Şimdi bu uygulanmıyor. Kanun miras hukukunu deęiŐtirmiŐ, İsviŐre Hukuku'ndan böyle almış de bir cevabı ver. Cevabı vermiyor. Bilimsel olarak bu böyledir diye ver, vermiyorsa bir baskı var demektir. Bu baskının da olmaması lazım! Ötekisinin de Allah'ın emri kendisine sorulduğu zaman söylemesi lazım. Demek ki baskısız cevap, tazyiksiz, zulümsüz bir cevap...

“—Rusya'da Şimdi her Őeye tam cevap verilebiliyor mu?” Verilemiyor.

Zulümsüz cevap verebilecek insanlara... Yani baskıya aldırmayacak bir cevabı verecek insana sormak lazım veyahut kafası düzgün olan bir insana sormak lazım veya dini bilgisi tam olan, takvası tam olan bir insana sormak lazım. O olmadığı zaman yalan yanlış fetvalar veriliyor. O kadar yalan yanlış fetvalar veriyor ki, günahı bile haramı bile teşvik edebiliyorlar:

“—Güzele bakmak sevaptır, bak bakabildiğin kadar... Haydi bakalım defileye buyur, mayoları seyret!”

Öyle Şey olur mu? Öyle Şey olur mu! “—Güzele bakmak sevap.” Nereden çıkmış?

“—Zaman sana uymazsa sen zamana uy.”

Vaay, nereden çıkmış bu? Nedir bunun Őartı Őurtu?

“—Benzamana uyacağım İngiliz'e benzeyeceğim! Ben zamana uyacağım, Romanyalı kadınlara benzeyeceğim! Ben zamana uyacağım, bilmem elin gavuruna benzeyeceğim!”

Öyle şey olur mu ya? Ben müslümanım, ben asırlar boyu değişmeyen müslümanım. Altın değişir mi? Altın altın olarak kalır ne okside olur, ne kararır, ne bozular, hiçbir şey olmaz altın. Yani 15 asır önceden kalmış olsa; toprağı kazsalar yerde altın olsa çıksa, yine altındır. İslâm da altın gibidir.

İslâm'ın ahkâmı değişir mi? Sonra Kur'an ayetleri değişir mi? Muhterem kardeşlerim!

Onun için Allah bir ev halkının hayrını isterse onu dinde doğru dürüst anlayışlı bilgili kılar. Eğer öyle değilse, demek ki Allah'ın bir gazabı var orada... Tevbe etsinler, kendilerini düzeltsinler, dini öğrenmeye çalışsınlar. Bir.

(Ve vekara sağıruhüm kebîrehüm) “O ev halkının küçükleri büyüklerine hürmetkâr olur.” Allah bir ev halkının hayrını isterse, küçüklere büyüklere hürmet etme terbiyesini nasip eder.

Şimdi küçükler büyükleri saymıyor, dinlemiyor. Kız saat ikide geliyor, anası soruyor korka korka:

“—Neredeydin kızım?”

“—Sana ne? Arkadaşlarımla gezdim.”

Suadiye'de, Erenköy'de çok duyuluyor buna benzer şeyler. Blujean pantolonu giymiş kız, ikide gelir, üçte gelir, beşte gelir. Hele bir sorsun anası babası. Daha ağır sözler söyleyenler var. Yani burada dilim varmıyor her şeyi söylemeye. Daha ağır lafları söyleyenler var.

Demek ki, küçük büyüğe hürmet ederse bu da hayır alâmeti, dinî bilgi olursa bu da hayır alâmeti.

(*Ve razekahümü'r-rıfka fî-maîşetihim*) “Yaşamlarında Allah onlara yumuşaklık verir. Kazançlarına suhûletli helâlinden bir kazanma nasip olur. (*Ve'l-kasda fî-nefekâtihim*) Nafakalarında, “geçimleri olan kazançlarında bir orta hal nasip eder.” Çok zenginlik verir demiyor dikkat ederseniz. Kasd demek orta demek, iktisat demek, iktisatlı yani aşırı olmayan bir orta yol demek.

Fakirlik insanın canına tak der. İyi Müslümanlıkta yapılmaz, insan başkasına da muhtaç olur. Muhtaç olunca günahlara da dalar, hırsızlık filan yapar. Fakirlik iyi değil tabii ama zenginlik de demiyor dikkat ederseniz Peygamber Efendimiz. Ne diyor?

“—Nafakalarında bir orta hal nasip eder.” diyor. Neden?

Muhterem kardeşlerim! Bazen çok verildiği zaman insanlar azıyor, şaşırıyor, tavrı değişiyor. Bir rütbe, bir mevki verildiği zaman, bir mertebeyi elde ettiği zaman, bir ünvan kazandığı, bir para sahibi olduğu, zenginlediği zaman değişiyor insan.

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَغَىٰ أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنَىٰ

(العلق: ۷-۶)

(*Kellâ inne'l-insâne leyetgâ. En raähü'stağnâ.*) “Gerçek şu ki, insanoğlu kendisini müstağnî gördü mü, zengin, rahat gördü mü, ihtiyaçtan vareste gördü mü, o zaman sapıtır, azar, tuğyan eder, şaşırır.” (Alak, 96/6-7)

Zenginlediği zaman hali tavrı değişiyor, burnu havaya kalkıyor. Yemeği beğenmez, giyimi beğenmez, arkadaşını beğenmez, camiye beğenmez...

“–Ben ne yapacağım o camide!”

“–Ne var?”

Tozlu, benim alnımı koyacağım yere başkası daha önce ayağı ile basmış. Buyur senin için özel Şey yapalım. Bu camilerde Şimdi halılar var, eskiden kum üzerinde namaz kıldı Peygamber Efendimiz’in sahabesi. Kumların üstünde kıldı! O kadar konforu arama bakalım biraz kanaatkâr ol.

“–Ben hacca gidip ne yapayım, o pis Arapların arasında?”

E gitme, gitmezsen hac farzını yerine getirmemiş olursun. Biraz senin burnun yere sürtsün de Hanya’yı Konya’yı biraz anla diye Allah sana o haccı farz etmiş. Gideceksin o sıkıntılıları çekeceksin, o yolculukta, zengindin memleketinde baklava börek yiyordun ama orada hiç kimse seni saymıyor, kimse bilmiyor. Beyaz elbiseyi giymişsin herkesle eşitsin. Nereden bilecek adam senin rütbeni, mevkiini, makamını? Hiç kimse aldırmıyor.

“–Sıraya gir hacı!” diyor, bağırıyor çağırıyor. Fesübhanallah! Sen bizim Türkiye’de olsaydın ben senin canına okurdum, pestilini ıkartırdım ama orada, bir Şey diyemiyorsun. Ufacık bir adam, fesübhanallah! Hac için tahammül ediyorsun. Bilmem Şöyle oluyor, böyle oluyor, Arafat’a çıkıyorsun su yok, güneş, toz, toprak

var, yüznumaralar tam isteğın konforda değil. Neden? İmtihan... Biraz alışacak. Allah hayırlısını nasib etsin... Peygamber SAS Efendimiz, bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:⁶

إِبْنِ آدَمَ عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ وَأَنْتَ تَطْلُبُ مَا يُطْغِيكَ

(عد. هب. عن ابن عُمَرَ)

(*İbne âdem, indeke mâ yekfîke*) “Ey Ademoğlu, senin yanında sana yetecek kadar, senin ihtiyacını karşılayacak kadar maddiyat, para pul, mal mülk var; (*ve ente tatlübü mâ yutğîke*) sen seni azdıracak kadarını istiyorsun! Seni tuğyana sevk edecek, azdıracak şeyi istiyorsun!” Yani hayırlısını istemek lazım. Zenginlik vermişse Allah, zenginliğin de gereğini yapıp onun imkânlarını Allah’ın dinine sarf etmek lazım. Sonra; “—Allah bir ailenin hayrını murad ederse dinde onları bilgili, sezgisi doğru yapar. Küçükleri büyüklerine hürmet eder. Yaşamlarında, rızıklarında, yumuşaklık kolaylık nasip eder, nafakaları şöyle orta halli olur. Az olmaz, azdırıcı miktarda da olmaz.” (Ve

⁶Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VIII, s.361, no:8875; Beyhakî, *şua-bü’l-İmân*, c.VII, s.294, no:10360; Taberânî, *Müsnedü’ř-şâmiyyîn*, c.I, s.260, no:450; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.98; Hz. Ömer RA’dan.

Kudâî, *Müsnedü’ř-şihâb*, c.I, s.361, no:618; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.282, no:8191; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.IV, s.140; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.71, no:6473; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.212; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.389, no:7081; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.X, s.517, no:18086; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.32, no:48; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.I, s.127, no:196.

bassarahüm uyûbehüm, feyetûbû minhâ) “Ve Allah onlara ayıplarını göstertir, onlar da ondan tevbe ederler.”

“—Aman yâ Rabbi! Biz hata işledik, şu huyumuz fenaymış, şu ayıbımız varmış!” diye tevbe ederler.

Ayıplarını gösterir, tevbe etmelerini nasip eder.

Adam ayıbını, kusurunu görmüyor, hiç üstüne toz kondurmuyor tevbe de etmiyor. İnsan ayıbını, günahını, hatasını gördü mü tevbe ederse Allah affeder ama hiç o tarafa yanaşmayınca tevbesiz bir gün ecel gelir, alır götürür. Ahirette vebal ve cezalara mâruz kalır.

(Ve izâ erâde bihim gayra zâlike, terekehüm hemelen) “Allah bir ev halkının böyle olmasını istemezse, onları o zaman ihmal edilmiş, salıverilmiş develer gibi bırakır.” Develer gibi, merkepler gibi, neyse işe yaramaz şeyler gibi, salıverir gider. İpini gevşetiverir gider.

O gevşeklik dünya hayatının imtihan olmasındandır ki günah işliyor diye Allah başına belayı birden vermiyor ama bir tehlike işaretidir ki bu hayırları yapamıyor.

“—Ya ben her istediğimi yapıyorum, her günahı işliyorum yine ticaretimde kazancım yerinde, evimde vur patlasın, çal oynasın her şey muntazam gidiyor.”

Muntazam gitmiyor, senin halin harap. Sen kendi hâline terk edilmişsin, bakalım halin ne olacak.

Demek ki Allah salıvermişse, o zaman evde

dinî bilgisi olmayacak, küçükler büyükler saymayacak, rızıkta bir zorluk, kazançta bir sıkıntı olacak. Nafakaları ya az olacak, oradan bir cezâyâ uğrayacaklar; ya çok olacak azacaklar, oradan bir belâyâ uğrayacaklar. Ayıplarını görmeyecekler, tevbe etmeyecekler. Demek ki bu da kötülük alâmeti. Bir şeyin ev halkının kötülüğü alâmeti de bu olmuş oluyor.

Vaazımızı bu hadîs-i şerîfle bitirelim de yalnız bu hadîs-i şerifteki konuları ya defterimize ya zihnimize iyice yazalım. Yani Allah'ın bizi sevmesi alâmeti dini bilmektir, dini öğrenelim. Çoluk çocuğumuza da öğretelim. Sadece sen biliyorsun, hanım aykırı çekiyor, olmaz. Sen ve hanımın namaz kılıyorsunuz, çocuklar hiç namaza kalkmıyor, olmaz. Tüm aile halkı, ev halkı dini bilen, Allah'ın emrinde yürüyen insanlar olmalı!

Sen Allah'ın dinine hizmet edeceksin, insanları doğru yola çekmek istiyorsun, ilk yapacağın iş evini düzeltmek. Ziya Paşa ne kadar güzel söylüyor;

Anlar ki verirler âleme lafla nizâmât, Bin türlü teseyyüb bulunur hanelerinde.

Başkalarını düzeltmek, dünyayı düzeltmek, memleketi kurtarmak için ortaya bir sürü teoriler atan, laflar söyleyen insanlar bakarsın, evlerinde bin bir türlü eksiklik, kusur, derbederlik dağınıklık vardır, diyor.

Haa! Bir insan demek ki ilk önce evini düzeltecek, kendisine bir düzen gelecek, evine bir düzen gelecek. Evinde çocuğundur

hanımındır en samimi insanlardır. Ona dini anlatamazsan, artık ne yapacaksın? Başkasına nasıl anlatacaksın? Onlara ister ağla, ister yalvar, ister yakar anlat.

Bir hoca efendiyi anlatıyorlar, kızının peşinden gidermiş ağlarmış ona:

“—Aman kızım ya, bu öyle hoca kızlığına yakışmaz şu halin, haydi tevbe et kızım!” bilmem ne filan, hüngür hüngür ağlardı

benim babam benim karşımda, hüngür hüngür ağlardı diyor.

Yani doğru yola gelmesi için ananın babanın duası olacak, gayreti olacak, masrafı olacak. Çocuğu iyi yetişsin, müslüman yetişsin, iyi insan olsun, Allah’ın istediği kul olsun, namaza, oruca alışkın olsun diye tedbir alacak.

Çocukları doğuruyor anneler, salıyorlar sokağa. Sokak terbiyesinde, çocuk Pekos Bill’lerle, bilmem Tommiks’lerle yetişiyor. Cam kırıyor, komşunun bahçesine giriyor meyveleri yoluyor, hiç yukarıdan bir şey yok. Yani anadan babadan bir şey yok. Komşunun tavuğunun yumurtasını çalıyor, bilmem ne filan derken ondan sonra büyüyor, azman azgın bir şey oluyor büyüdüğü zaman. Zaten istesen de söz dinletemiyorsun ondan sonra... Çünkü taşlaşmış artık, huyları yerleşmiş oluyor.

Onun için, ailemizden başlayacağız, dini öğreteceğiz. Biz küçüklerimizi seveceğiz, küçüklerimiz de büyükleri sayacaklar. Malın, kazancın çokluğundan ziyade helal olmasına dikkat edeceğiz. Orta halli olmanın Allah’ın bir

lütü olduğunu, fazlasının belki azdıracağını filan bilerek Şey yapacağız. Kendi ayıplarımızı bulmaya, görmeye gayret edeceğiz. Tespit ettik mi, duyduk mu, baŐkaları tenkit etti mi onları düzeltmeye, Allah'a tevbe etmeye çalıŐacađız.

Çok önemli! Bizim ev hayatında nasıl hareket etmemiz gerektiğini gösteren çok güzel prensipler. Bunlara dikkat edin!

Allah-u Teâlâ Hazretleri evlatlarımızı rızasına uygun, hayırlı insanlar olarak yetiŐtirmeyi sizlere ve bizlere nasib eylesin... Dîn-i mübîn-i İslâm'a uygun ömür sürmeyi hepimize ihsan eylesin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak, hayırlara ermiŐ insanlar olarak çıkmayı, cennetiyle cemaliyle müŐerref olmayı nasib eylesin...

Bi-hürmeti esrâr-i sûreti'l-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN
01. 12. 1991 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

